

Det hendte i 2006

En årskavalkade trykket i Årbok for Den norske kirke

18. januar

Nye planer for diakoni og kirkemusikk

Kirkerådet sendte i midten av januar to plandokumenter ut på høring. Utkastene til ny "Plan for diakoni i Den norske kirke" og "Plan for kirkemusikk i Den norske kirke" skal legges fram til vedtak på Kirkemøtet i november 2006.

Den første planen for diakoni kom i 1987 og har senere vært revidert. Den planen som nå sendes ut er nyskrevet. Planen har denne gang hatt som intensjon å inkludere hele det diakonale feltet i kirken, menighetsdiakonien, de diakonale institusjonene og organisasjonene og internasjonal diakoni og se dette som en enhet.

Den norske kirke har tidligere ikke hatt noen plan for kirkemusikk. Det foreliggende planutkastet er utarbeidet av en komité under ledelse av domkantor Ragnhild Strauman. Utkastet har som utgangspunkt fire hovedområder innen kirkemusikken, "Gudstjenester og kirkelige handlinger", "kormusikk og korarbeid", "musikkformidling med bredde" og "samarbeid/kommunikasjon".

Høringsfristen var satt til knappe to måneder. Begge planene skal behandles på Kirkemøtet til høsten og vil etter vedtak der være retningsgivende for arbeidet innen diakoni og kirkemusikk i Den norske kirke. Planene vil samtidig være ressursdokumenter for menighetene i arbeidet på disse områdene.

20. januar

Lærenemnda delt på midten

Den norske kirkes lærenemnd var delt på midten i sine konklusjoner om hvorvidt kirken bør anerkjenne homofilt samliv eller ikke. Da Lærenemndas offentliggjorde sin uttalelse Skriftforståelse og skriftbruk med særlig henblikk på homofilisaken den 20. januar, ble det understreket at denne uenigheten er en belastning for samholdet i Den norske kirke.

Uttalelsen redegjør for utviklingen i synet på homofili og homofilt samboende i det norske samfunnet og i Den norske kirke. Den drøfter bibeltekstene som har særlig relevans i denne forbindelse. Medlemmene i nemnda er i hovedsak enige om hvordan disse tekstene var ment den gang de ble skrevet, men er delt i synet på hvordan tekstene kan anvendes i dagens samfunn og kirke.

Lærenemnda er et selvstendig sakkyndig organ i Den norske kirke, som etter anmodning avgir uttalelse "i saker som gjelder den evangelisk-lutherske lære". Nemnda har 20 medlemmer. Nemndas konklusjoner har ikke direkte forvaltningsmessige konsekvenser for kirken. Uttalelsen vil bli drøftet i kirkens organer, og kommer ventelig opp i sin fulle bredde på Kirkemøtet i november 2007.

Den norske kirke er i dag forpliktet på kirkemøtevedtakene fra 1995 og 1997, som ikke åpner for at personer som lever i homofilt samliv kan tilsettes i vigslede stillinger.

31. januar

Gjønnes-utvalget la fram sin utredning

Det regjeringsoppnevnte stat/kirke-utvalget under ledelse av fylkesmann Kåre Gjønnes, la 31.

januar fram sin utredning Staten og Den norske kirke.

Leder i Kirkerådet Thor Bjarne Bore er sa i den forbindelse at målsettingen for stat/kirkedebatten som Gjønnnes-utvalgets rapport utløser, er tosidig: ”Folket skal ikke miste sin kirke, og staten må ikke miste sin forankring i et kristent-humanistisk verdigrunnlag.” Formålet med utredningen har vært å gi grunnlag for å beslutte om statskirkeordningen skal videreføres, reformeres eller avvikles. Utvalgets flertall på 18 medlemmer anbefaler at dagens statskirkeordning oppheves, og at det etableres en ny kirkeordning for Den norske kirke. Et flertall av disse, 14 medlemmer, anbefaler at Den norske kirke organiseres som en lovforankret folkekirke. Et mindretall på fire medlemmer, anbefaler at Den norske kirke organiseres som en selvstendig folkekirke. To medlemmer anbefaler at dagens statskirkeordning videreføres innenfor gjeldende grunnlovsbestemmelser. Stat – kirke-utvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon av 14. mars 2003. Utvalget fikk en bred sammensetning med representanter fra alle de politiske partiene på Stortinget, kirkelige organer, den samiske befolkning, Norges Frikirkeråd, Human-Etisk Forbund, ulike religioner og representanter med spesiell fagkompetanse.

3. februar

Muslimere og kristne med felles uttalelse

Sentrale medlemmer og ledere i Islamsk råd i Norge og Norges kristne råd og Den norske kirke kom 3. februar med en felles uttalelse etter et møte i Oslo bispegård. Bakgrunnen var de sterke reaksjonene i en del muslimske land etter at Jyllandsposten og den det norske bladet Magazinet hadde offentliggjort karikaturtegninger av profeten Mohammed.

I uttalelsen tok de muslimske og kristne lederne avstand fra publiseringen av karikaturtegningene, så vel som fra de voldelige reaksjonene som tegningene hadde utløst. ”Karikaturtegningene av profeten Mohammed som er blitt publisert i danske og norske aviser, virker støtende på muslimers religiøse følelser. Vår sympati går til muslimer i Norge og resten av verden som føler seg såret på grunn av denne unødvendige respektløsheten. Når det som er hellig for en religion blir angrepet, er det en smerte for alle religioner,” het det i uttalelsen som også satte søkelys på en annen side av saken:

”Uansett hvor beklagelig en ytring er, må den møtes med fredelige midler. Vi tar avstand fra alle voldelige handlinger i kjølvannet av publiseringen av karikaturtegningene. Det store flertall av muslimer og kristne i Norge har respekt for hverandre i en atmosfære som er preget av åpenhet og dialog. Vi ber religiøse mennesker i alle deler av verden om å løse konflikter gjennom dialog og felles møtepunkter.”

14.–23. februar

KVs generalforsamling holdt i Brasil

Temaet for den niende generalforsamlingen i Kirkenes verdensråd (KV) var ”Gud, i din nåde, omskap verden”. Bønnen uttrykker et ønske om forandring og omskapelse av vår verden, våre samfunn, våre kirker, våre liv og vårt vitnesbyrd. Generalforsamling ble holdt i Porto Alegre i Brasil 14.–23. februar, og var preget av utålmodighet både med hensyn til økonomisk urettferdighet, krenkelser av Guds skaperverk og kirkelige splittelser.

Walter Altmann som er president i Den Evangelisk lutherske kirken i Brasil, ble valgt til ny leder av KVs sentralkomiteé. Han sa blant annet: ”Kirkenes verdensråd skal gjøre mindre, men det KV gjør, skal gjøres bedre.” Prost Ingrid Vad Nilsen er Den norske kirkes nye medlem i sentralkomiteen, som består av 150 medlemmer.

Generalforsamlingen har gitt flere utfordringer til medlemskirkene, foreteller Ingrid Vad Nilsen: ”Vi er bedt om å svare på en rekke spørsmål om vårt forhold til andre kirker. Vi

ønsker fortsatt å arbeide med spørsmål omkring globalisering og økonomisk rettferdighet. I tillegg ønsker vi å bidra med våre erfaringer med Ungdommens kirkemøte når KV nå skal etablere en ungdomsstruktur.”

Mer enn 4000 mennesker deltok på generalforsamlingen i Porto Alegre, inkludert de 691 offisielle delegatene fra KVs 348 medlemskirker i over 100 land.

10. mars

Langvarig kontakt skapte samhandling

«Det langvarige kontaktarbeidet overfor Islamsk råd Norge gav en unik og meget verdifull plattform for både samtale og handling, og det var en fordel at grunnlaget for samhandling ble lagt veldig raskt etter at Muhammed-karikaturene ble publisert i Norge, og før det var rapportert om voldshandlinger,» skrives det i en rapport fra Mellomkirkelig råd. Rapporten viser hvordan karikaturstriden er blitt fulgt opp gjennom møter, offentlige uttalelser og delegasjonsreiser. 10. januar trykket Magazinet karikaturtegninger av profeten Muhammed. Rapporten ble lagt fram på Mellomkirkelig råds møte i Oslo 9.–10. mars. Rådet uttrykte støtte til den linjen som ble valgt, og gav anerkjennelse til arbeidet som var gjort. Rapporten slår fast at den gjensidige tilliten mellom Mellomkirkelig råd og Islamsk råd Norge er bevart gjennom hele prosessen. Også relasjonen til norske myndigheter, primært gjennom Utenriksdepartementet, er godt ivaretatt. «Mulighetene for fortsatt tillitsfulle dialogrelasjoner er snarere styrket enn svekket gjennom de siste ukene,» heter det i rapporten. «Vi har lært at dialog er uvurderlig viktig når alt er rolig og det ikke er konfliktpunkter. En tillitsskapende dialog er kanskje den viktigste ressursen vi har når det oppstår konflikt,» kommenterte Anne Hege Grung. Hun har vært med fra Den norske kirke i kontaktgruppa mellom Islamsk råd Norge og Mellomkirkelig råd.

22. mars

Jens-Petter Johnsen direktør i Kirkerådet

Kirkerådet tilsatte 22. mars sokneprest Jens-Petter Johnsen som ny direktør i Kirkerådets sekretariat etter Erling J. Pettersen. Pettersen avslutter sin andre åremålsperiode i juni 2006. Jens-Petter Johnsen (57) kommer fra stillingen som sokneprest i Lambertseter i Oslo. Nå blir han leder for sekretariatet i de sentralkirkelige råd som har ca. 60 tilsatte og holder til i Kirkens hus i Rådhusgt. 1–3 i Oslo. Han er utdannet ved Menighetsfakultetet og ble ordinert til prestetjeneste i 1974.

Jens-Petter Johnsen har i to perioder arbeidet i Norges Kristelige Student- og Skoleungdomslag (NKSS). Først som ledertreningssekretær (1975–1979) og assisterende generalsekretær (1979–1982). Etter fem år som kapellan i Jar menighet i Bærum, kom Johnsen tilbake til NKSS som generalsekretær i perioden 1987–1999. Han har blant annet vært formann i Organisasjonenes Fellesråd, medlem av sentralstyret i Kristelig Folkeparti og medlem av det regjeringsoppnevnte stat/kirke-utvalget (Gjønnes-utvalget) 2003-2005. Kirkerådets direktør tilsettes for en åremålsperiode på seks år, med mulighet for forlengelse med seks nye år. Den nye direktøren er den sjette siden Kirkerådet ble opprettet i 1970. Forgjengerne er Georg Hille, Ivar Ramvi, Johannes Ulltveit-Moe, Knut Andresen og avtroppende direktør Erling J. Pettersen. Pettersen ble tilsatt som direktør i Kirkerådet i 1996.

30. mars

Norsk forsoning inspirerer sørafrikanere

«Møtet med samiske ledere og kirkens forsoningsarbeid i lulesamisk område har styrket oss i

troen på at vi vil lykkes i vår kamp for å bli anerkjent som urfolk i Sør-Afrika,» sa presten og borgerrettsforkjemperen for den fargede khoisan-befolkningen i Sør-Afrika, Dr Mike Adams, etter et besøk i Nord-Salten. Forsoningsprosjektet mellom samisk og norsk befolkning i Nord-Salten inspirerer det sørafrikanske khoisan-folket til å stille krav om egne rettigheter.

Prosjektet er etablert av Sør-Hålogaland bispedømmeråd, og er nå inne i sitt tredje virkeår. I tillegg til dialogarbeidet i de to kommunene Hamarøy og Tysfjord, er det også etablert et utvekslingsprogram der samiske og norske ungdommer får anledning til å bli kjent med forholdene til den fargede minoritetsbefolkningen i Sør-Afrika, og selv være vertskap for besøkende minoritets- og urfolksungdommer fra Sør-Afrika.

I løpet av et ti dager langt besøk er gruppen fra Sør-Afrika gjort kjent med det samiske folkets kamp for anerkjennelse og likeverd i det norske samfunnet. De er også orientert om forsoningsprosessen som pågår mellom norsk og samisk befolkning. For den fargede minoritetsbefolkningen i dagens Sør-Afrika er situasjon ganske annerledes. Mer enn ti år etter innføringen av demokrati i landet, opplever de seg fortsatt marginalisert og uten samme rettighetene som andre folkegrupper.

31. mars

Historisk fusjon

Fredag 31. mars var merkedag i det økumeniske arbeid i Norge. På et fellesmøte mellom Norges kristne råd og Norges frikirkeråd på Jeløya ved Moss besluttet de to organisasjonene å slå seg sammen. Mange av kirkesamfunnene i Norge har vært medlemmer av begge samarbeidsorganene. Etter et omfattende forarbeid ble det klart at de to organisasjonene skulle slås sammen fra 1. september 2006. Svein Veland fra Metodistkirken, ble valgt til leder for den nye felleskirkelige organisasjonen.

Norges Frikirkeråd og Norges kristne råd har siden 2000 hatt kontorfellesskap.

Organisasjonenes års- og rådsmøter vedtok i 2003 en samarbeidsavtale, og i 2004 ba begge organisasjoners øverste organer om at man måtte gå videre i arbeidet med organisasjonsmessig tilnærming.

Generalsekretær Olav Fykse Tveit i Mellomkirkelig råd gav uttrykk for at det kan få stor betydning at de klassiske frikirkene, den katolske kirke, de ortodokse kirkene og Den norske kirke nå kan samles også om et felles religionspolitisk arbeid. «Vi må stå fram sammen som kristne kirker i religionspolitiske spørsmål. Det religionspolitiske arbeidet, som Frikirkerådet har lagt vekt på, blir nå videreført i en større sammenheng. Dette bidrar til ansvarliggjøring på hva vi sier om hverandre i det offentlige rom,» mente Fykse Tveit.

25. april

Church of England på Norges-besøk

Den norske kirke har stadig tettere kontakt med de anglikanske kirkene. Høsten 2005 var erkebiskopen av Canterbury, Rowan Williams, på et flere dagers offisielt besøk i Oslo og Trondheim, og i april 2006 kom den hittil mest omfattende delegasjonen fra Church of England på besøk til Den norske kirke. Slike besøk er en del av Porvoo-avtalen, som blant annet forplikter medlemskirkene til gjensidige besøk og konsultasjoner. Avtalen er undertegnet av ti kirker. Det er Den norske kirke, Den svenske kirke, Den evangelisk-lutherske kirke i Finland, Den islandske kirke, de lutherske kirkene i Estland og Litauen, og de anglikanske kirkene i England, Wales, Skottland og Irland.

«Den norske kirke har mye å lære av Church of England både når det gjelder kirkeliv og kirkens rolle i samfunnet. Den engelske kirke har lang erfaring som flerkulturell kirke i et multi-etnisk samfunn, og det er erfaringer Den norske kirke nå kan dra stor nytte av,» uttalte

generalsekretær Olav Fykse Tveit i Mellomkirkelig råd, som var vertskap for besøket. Delegasjonen fra Church of England bestod av biskopen i Newcastle, Martin Wharton; generalsekretær i deres råd for kristen enhet, dr. Paul Avis; Europasekretær, dr. Charles Hill; erkediakon Paul Ferguson; kirkerådsmedlem og leder av organisasjonen Churches Together in Britain and Ireland, Margareth Swinson; prest ved den anglikanske kirken i Oslo, Janet Heil.

11. mai

90 000 fikk brev om kirkemedlemskap

Fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus gikk det midt i mai ut brev til 80 280 personer som var registrert i Den norske kirkes medlemsregister og samtidig stod som medlemmer i et annet tros- eller livssynssamfunn. De dobbeltregistrerte ble strøket fra Den norske kirkes medlemsregister dersom de ikke innen en angitt frist ga beskjed om at de skulle stå som medlemmer i kirken.

Samtidig ble det sendt tilsvarende brev til 9 044 personer som var registrert med dobbelt medlemskap i to (eller flere) tros- eller livssynssamfunn utenom Den norske kirke.

På oppdrag fra Kultur- og kirkedepartementet hadde Brønnøysundregistrene vasket tros- og livssynssamfunnenes personnummer-baserte lister mot hverandre, og altså avdekket at mange figurerte i mer enn en liste. Noe av bakgrunnen for dette initiativet var at det ikke kan kreves offentlige tilskudd for en person fra mer enn ett tros- eller livssynssamfunn.

«Denne oppryddingen har vi etterlyst lenge. Vi ønsker ikke at mennesker urettmessig skal stå oppført i Den norske kirkes medlemsregister. Det har heller ikke økonomiske konsekvenser for kirken å miste dem som viser deg å være dobbeltregistrert. Den norske kirke mottar ikke offentlig støtte basert på medlemstall, slik øvrige tros- og livssynssamfunn gjør,» uttalte assisterende direktør i Kirkerådet, Gerd Karin Røsæg.

15. mai

Konsultasjon om stat og religion

Forholdet mellom staten, religionene og sivilsamfunnet var tema for en bred konsultasjon i Oslo. En uvanlig trio stod som vertskap for arrangementet, nemlig den sørafrikanske og indiske ambassaden i Norge sammen med Mellomkirkelig råd for Den norske kirke.

«Religion blir ofte betraktet som et problem for makthaverne,» sa Ingrid Vad Nilsen, leder av Mellomkirkelig råd. «For å få slutt på apartheidregimet var det behov for den moralbaserte religiøse protesten. Det samme var tilfellet da Den norske kirke brøt forbindelsene til naziregimet under den andre verdenskrig. Når situasjonen blir annerledes, vil et demokratisk styre invitere sivilsamfunnet og trossamfunnene til tettere samarbeid.»

Konsultasjonen hadde samlet et bredt spekter av bidragsytere. Statssekretær Raymond Johansen i Utenriksdepartementet holdt et innlegg der han understreket regjeringens støtte til interreligiøs dialog. Mahatma Gandhis barnebarn Ela Gandhi, som har vært parlamentsmedlem i Sør-Afrika, snakket om arven fra bestefaren.

Konferansen satte søkelys på hva vi kan lære av det den måten stat og religion historisk sett har forholdt seg til hverandre på i Norge, Sør-Afrika og India. «Er kirken en god venn eller en kritisk røst?» var tittelen på innlegg som ble holdt av den sør-afrikanske lutherske biskopen Ndanganeni Phaswana og prost Trond Bakkevig.

24. mai

Valg gav yngre kirkemøte

I samtlige elleve nye bispedømmeråd ble det valgt inn et medlem som er under 30 år – i

Nidaros to. Dermed økte denne aldersgruppa representasjonen med 50 prosent fra forrige bispedømmerådsvalg. Også kvinneandelen i Kirkemøtet økte markant. 39 av de 81 som ble valgt, er kvinner, det vil si en kvinneandel på 48,1 prosent, mot 40,0 prosent ved forrige valg. Hele Kirkemøtet 2006–2009 fikk en gjennomsnittsalder på 46,4 år, det vil si at Den norske kirkes øverste representative organ i gjennomsnitt ble 0,7 år yngre enn ved valget fire år før. «Det er interessant å se at mange av de yngste medlemmene av Kirkemøtet er rekruttert fra ungdomsrådene i bispedømmene og fra Ungdommens kirkemøte,» sa ungdomskonsulent Øivind Høltedahl i Kirkerådet i en kommentar til Kirkens informasjonstjeneste. «Det viser at den strukturen vi har valgt for ungdomssatsingen i kirken, er viktig for å rekruttere unge ledere. Det vi ser nå, er et gledelig resultat av at Ung i kirken i flere år har vært et satsingsområde.»

Høltedahl la til at det ved dette valget har vært høy bevissthet på å få unge mennesker inn i bispedømmerådene. Han vet om mange eksempler på at de som har sittet i rådene den siste fireårsperioden, har vært gode ambassadører for at ungdom skulle velges.

7. juli

Pilegrimsferd gjennom Vest-Telemark

Fredag 7. juli kom førti pilegrimar til mål i Røldal. Dei hadde vore med på ei kulturhistorisk vandring gjennom Vest-Telemark. I Røldal vart dei møtt av soknepresten med velkomstord og mat, tidsnok til å delta på eit stort pilegrimstemne der. I ni dagar hadde dei vandra langs veg og stigar frå Seljord til Røldal. Undervegs vart det sunge salmar og halde ulike tekstmeditasjonar.

Mesteparten av vegen går gjennom Vinje kommune. Pilegrimane kunne gle seg over korleis dei vart møtt på si ferd gjennom Vest-Telemark: Historielaga stilte med kjentmenn.

Sokneråda møtte opp med mat ved kyrkjene.

Det er lagt ned eit stort arbeid med å rydde og merke dei gamle pilegrimsvegane, og det er tydeleg at interessa for å gå pilegrim er aukande. I si tid var pilegrimsmålet i Røldal det nest viktigaste her i landet etter Nidaros, og tanken var at ein vart frisk om ein fekk ta på det sveittande krusifikset i kyrkja.

Dette var fjerde gongen i nyare tid at det har vore organisert pilegrimsvandringa frå Seljord til Røldal. Og tradisjonen vil sikkert halde fram i åra som kjem. Dei siste åra har Vest-Telemark museum hatt hovudansvaret for vandringa. Elles er turen eit samarbeid mellom historielaga og kyrkja. Turen er på nærare 20 mil.

1. september

Porvoo-avtalen 10 år

1. september var det 10 år siden den kirkehistoriske undertegningen av Porvoo-avtalen i Nidarosdomen. Seks lutherske kirker i Norden og Baltikum og de anglikanske kirkene i England, Skottland, Irland og Wales inngikk da en forpliktende samarbeidsavtale. Avtalen ble først undertegnet i Nidaros domkirke 1. september, så i domkirken i Tallinn 8. september og til sist i Westminster Abbey i London 25. november.

Alle Porvoo-kirkene markerte jubileet under et kirkeledermøte i Cardiff i mars 2006. Her deltok fungerende preses Laila Riksaasen Dahl ved en jubileumsgudstjeneste. Hun er den første kvinnelige biskop som har deltatt i en slik sammenheng.

I Norge ble jubileet for undertegningen markert med en gudstjeneste i Nidaros domkirke 3. september. Biskop Finn Wagle, preses i Den norske kirkes bispemøte, deltok ved jubileumsgudstjenesten og holdt [prekenen](#). Her deltok også to av de sentrale arkitektene bak Porvoo-avtalen; tidligere biskop i Grimsby David Tustin og tidligere biskop i Oslo Andreas

Aarflot.

Porvoo-avtalen innebærer at kirkesamfunnene godkjenner hverandres dåp, nattverd og bispeembete, og at døpte medlemmer av de enkelte kirker kan betraktes som medlemmer av andre kirker i kirkefelleskapet. Innen kirkefelleskapet kan biskoper, prester og diakoner gjøre tjeneste i hverandres kirker uten ny ordinasjon eller vigsling. Navnet kommer av at arbeidet med avtaleteksten ble sluttført i den finske byen Porvoo i 1993.

2. september

Wejryd ny erkebiskop i Sverige

Anders Wejryd ble lørdag 2. september innsatt som ny erkebiskop etter K. G. Hammar. Det skjedde under en gudstjeneste i Uppsala domkirke. Han er Den svenske kirkes 69. erkebiskop. Fram til skillet mellom kirke og stat i Sverige i 2000, ble alle biskoper utnevnt av regjeringen, slik at Wejryd er den første erkebiskopen som er valgt av kirken selv.

Biskop Finn Wagle representerte Den norske kirke under innsettelsen av Wejryd.

Den svenske kirke har 14 biskoper. I bispekollegiet er erkebiskopen «primas inter pares», den fremste blant likemenn og -kvinner. Det innebærer at han er ordfører for Bispemøtet, det vil si at han sammenkaller og leder biskopenes møter. Hver enkelt biskop har det fulle pastorale ansvaret i sitt bispedømme, og erkebiskopen er ikke overordnet de andre bispedømmene og biskopene. Erkebiskopen er også biskop i Uppsala bispedømme, sammen med den ordinære biskopen i Uppsala.

Erkebiskopen skal tydeliggjøre at Den svenske kirke står for nærvær, åpenhet og håp. Det er erkebiskopens oppgave å være Den svenske kirkes fremste representant i det svenske samfunnet og i internasjonale sammenhenger.

Anders Wejryd er født i 1948 og ble ordinert til prest i 1972. Han har vært biskop i Växjö siden 1995.

11. september

Møte mellom religioner

På femårsdagen for terrorangrepene i USA 11. september lanserte Mellomkirkelig råd for Den norske kirke prosjektet «Religionsmøtet og menighetene» (ROM) sammen med Det Norske Misjonsselskap, Kirkens Nødhjelp og Areopagos. Prosjekt tar mål av seg til å hjelpe menighetene i Den norske kirke med å leve i et flerreligiøst samfunn preget av respekt og åpenhet.

Sokneprest Hans Erik Raustøl er blitt ansatt som prosjektleder for ROM. Han skal blant annet bygge opp en ressursbank på Internett. Dessuten skal han tilby foredrag og seminarer, og ellers være tilgjengelig som veileder for menighetene. Raustøl vil de to nærmeste årene være å finne i lokalene til Kirkerådet og Mellomkirkelig råd i Oslo, når han ikke er ute og holder lokale kurs.

Mellomkirkelig råd har også utarbeidet en «Veiledning i religionsmøtet» som vil bli vedtatt av Kirkemøtet i november. Der er det lagt vekt på hvor viktig det er å søke pålitelig kunnskap om andre, slik at de kan kjenne seg igjen i det som sies om dem. I møte med innvandrere med annen tro er det viktig å lytte til hvordan de selv tolker sin tro her i landet, og ikke forutsette at menneskers tro forblir upåvirket av flytting over landegrensene. Religioner er hele tiden i forandring.

12–18. september

Stephanie Dietrich president i Leuenberg

Dr. theol. Stephanie Dietrich, som er teologisk rådgiver i Mellomkirkelig råd for Den norske

kirke, er valgt som en av tre presidenter i Fellesskapet av protestantiske kirker i Europa (CPCE). Det er første gang at en representant fra de nordiske medlemskirkene er valgt til presidentskapet i Community of Protestant Churches in Europe, som består av de 105 protestantiske kirkene som siden starten i 1973 har undertegnet Leuenberg-konkordien. Valget skjedde på generalforsamlingen i CPCE i Budapest 12.–18. september. Mellom generalforsamlingene ledes CPCE av en eksekutivkomité med 14 medlemmer. Komiteen velger et presidentskap på tre personer. Det er med andre ord en viktig posisjon. Den norske kirke nå er representert i gjennom valget av Stephanie Dietrich som én av de tre presidentene. De to andre er Thomas Wipf fra den sveitsiske reformerte kirke og Michael Beintker, som er professor i systematisk teologi i Tyskland. Den norske kirke vedtok på Kirkemøtet i 1999 å undertegne konkordien og slutte seg til fellesskapet. Leuenberg-konkordien beskriver en grunnleggende enighet i forståelsen av «ord og sakrament», og danner dermed grunnlag for alter- og prekestolfellesskap mellom medlemskirkene. Læresamtaler og teologisk studiearbeid har helt siden starten vært grunnleggende i fellesskapets arbeid.

18. september

Kirkeledere til synagogen etter skyting

«Skytingen mot synagogen i Oslo denne helga er et alvorlig angrep på jødene i Norge,» uttalte Oslo biskop Ole Chr. M. Kvarme og generalsekretær i Mellomkirkelig råd for Den norske kirke, Olav Fykse Tveit. På grunn av skuddene mot den jødiske synagogen besøkte de to Det mosaiske trossamfunn i Oslo 18. september.

I en felles uttalelse fra de to het det: «Skytingen mot synagogen i Oslo denne helga er et alvorlig angrep på jødene i Norge. Som representanter for Den norske kirke vil vi på det sterkeste ta avstand fra den handling som nå er utført mot synagogen, og uttrykke vår støtte til Det mosaiske trossamfunn i denne situasjonen. Skuddene skaper frykt og uro i et fellesskap som den senere tid har vært utsatt for både sjikane og alvorlige trusler. Dette er uakseptabelt og forkastelig, og situasjonen kaller på økt oppmerksomhet overfor alle tendenser til antisemittisme.»

Videre uttalte Kvarme og Fykse Tveit: «Vi har ikke tidligere opplevd skyting mot gudshus i Norge. Derfor kan dette oppfattes som et angrep på trosfriheten i vårt land. Dette er derfor også et angrep på vårt demokratiske samfunn. Det er dermed en utfordring for alle troende i vårt land, uansett religion og trossamfunn, å slå ring om jødene i denne situasjonen. Dette gjelder grunnleggende verdier i vårt samfunn.»

20.–24. september

Urfolkskonsultasjon

17 land var representert da 26 delegater var samlet til urfolkskonsultasjon som Det lutherske verdensforbund (LVF) arrangerte i Karasjok.

«Denne konsultasjonen er starten på en prosess,» uttalte Line Skum som arbeider i Samisk kirkeråd. «Det viktigste som de 26 delegatene fra 17 land skal gjøre i Karasjok, er å finne nøkkelen til hvordan LVF skal arbeide videre med urfolksspørsmål. På generalforsamlingen i Winnipeg i 2003 ble det vedtatt en resolusjon som hadde tre hovedpunkter: For det første skal det etableres et nettverk mellom urfolk i de lutherske kirkene. Så skal det settes i gang et teologisk studiearbeid omkring urfolks teologi og urfolks spiritualitet. For det tredje skal LVF og medlemskirkene arbeide for urfolks menneskeretter, inkludert rettigheten til land,» fortalte Line Skum.

På konsultasjonens siste dag ble det enstemmig vedtatt et sluttdokument som henvender seg

til LVF. Der sies det blant annet: «Vi vil be om at det må utvikles en urfolksteologi som medfører ideologiske forandringer, og som kan endre måten å betrakte tradisjonelle kristne trosuttrykk på.» Delegationene ønsker en teologi som tar opp i seg etiske verdier fra urfolksperspektiv, og som inkluderer urfolkkvinnens perspektiver i utformingen av denne teologien.

2. oktober

Biskop Skjevesland ny preses

De 11 biskopene i Den norske kirke valgte 2. oktober biskopen i Agder og Telemark, Olav Skjevesland, til ny preses i Bispemøtet for neste fireårsperiode. Han etterfølger biskop i Nidaros, Finn Wagle, som var preses fra 2002. Skjevesland (født 1942) ble utnevnt til biskop i Agder og Telemark bispedømme i 1998.

Biskop i Tunsberg, Laila Riksaasen Dahl, ble gjenvalgt som visepreses for en ny toårsperiode, mens biskop i Nord-Hålogaland, Per Oskar Kjølås, ble valgt som tredje medlem av Bispemøtets arbeidsutvalg. Biskop i Borg, Helga Haugland Byfuglien, ble vararepresentant i arbeidsutvalget.

I Bispemøtets forretningsorden står blant annet dette om preses-funksjonen i Den norske kirkes bispemøte:

«Bispemøtets preses innkaller biskopene senest to uker før møtet. Bispemøtets preses leder Bispemøtets og Arbeidsutvalgets forhandlinger. Bispemøtets preses er bispekollegiets fast oppnevnte medlem av Kirkerådet. Preses representerer bispekollegiet på de faste møter for ledende biskoper i Norden. Bispemøtets preses representerer mellom møtene bispekollegiet i media, og i sentralkirkelige og økumeniske sammenhenger, når ikke Bispemøtet har oppnevnt en annen biskop.»

9. oktober

Biskop Kjølås leder i Barents-samarbeidet

Biskop Per Oskar Kjølås ble valgt til ny leder av rådet for samarbeidende kristne kirker i Barentsregionen under et møte i Tromsø. Møtet var et ledd i feiringen av tiårsjubileet for samarbeidet mellom kirkene i Barentsregionen. Per Oskar Kjølås overtar lederoppgaven etter biskop Hans Stiglund, Luleå stift. Kjølås sa at han var blitt rørt over den samstemte tillit han ble møtt med, som også var avgjørende for at han sa ja.

«SKKB er ikke en organisasjon som fungerer gjennom sakslister og stramme møteopplegg. Vi er i en situasjon hvor vi vet hvor vi skal, og hvor vi er opptatt av å gå veien sammen. Især er den ortodokse russiske kirke bundet av sine tradisjoner og sin kanoniske rett, og det setter noen grenser for mellomkirkelig samarbeid,» uttalte den nyvalgte samarbeidslederen Kjølås. Han understreket at man etter ti år vet hvor man står, og at det for ham er flott å se hvor trygge man er blitt på hverandre.

«Vi skal ikke føre samtaler om hverandres troslære, men skape et fellesskap mellom kirkene i regionene, et fellesskap for folk flest på det praktiske plan,» sa biskop Kjølås.

Tiårsjubileet ble avsluttet med en stor festgudstjeneste i Tromsø domkirke, hvor biskop Per Oskar Kjølås var vert, men hvor representanter for alle kirkene og de fleste av språkene i regionen ble hørt.

15. oktober

Bergensbarn spilte orgel i Notre Dame

En gjeng med orgelspillende barn fra Bergen fikk i oktober teste orgelet i Notre Dame i Paris.

Det er ikke hvem som helst får sjansen til det. Men de som er med i orgelklubben Ferdinand, er heller ikke hvem som helst.

«Vi som har ansvaret for orgelklubben vil gjerne at den skal være litt eksklusiv, sier prosjektansvarlig Amund Dahlen,» som er kantor i Sælen kirke. «Da en av Frankrikes fremste organister, Olivier Latry, var på besøk i Bergen, fikk vi ham til å holde et seminar med orgelklubben. Denne mannen har blant annet vært titulærorganist i Notre Dame siden 1985.» Latry har tydeligvis latt seg imponere av de små organistene med store talenter. Orgelklubben fikk en avtale med ham om at barna skulle få prøve orgelet i Notre Dame hvis de kom til Paris. Det skjedde i oktober, i en av Latrys arbeidshelger i kirken. Det ble en stor opplevelse for barna, og begivenheten ble dekket både på NRK Frokost-tv og Norge i dag. Det store orgelet i Notre Dame er et av verden de mest berømte orgler. Det har 113 stemmer og 7800 orgelpiper.

Orgelklubben Ferdinand hører inn under Barnas katedral, en del av den organiserte trosopplæringen i Bergen domkirkes menighet. 24 barn i alderen 8–15 år er nå med i orgelklubben og får regelmessig undervisning hver uke.

19.–22. oktober

To folkekjære biskoper tar farvel

De to folkekjære biskopene Rosemarie Köhn og Øystein Larsen har begge hatt evnen til å nå det brede lag av mennesker. ”Begge de to avgående biskoper har markert folkekirken på sitt beste,” sa kirkerådsleder Thor Bjarne Bore i forbindelse med markeringene av deres avgang. Rosemarie Köhn ble biskop i Hamar i 1993. Hun var den første kvinne som ble biskop i en luthersk kirke i Norden, og den tredje i verden som helhet. Hun kom til Hamar bispestol fra en akademisk karriere ved Universitetet i Oslo.

Markeringen for biskop Rosemarie Köhn skjedde 19.–20. oktober i Hamar, med kulturkveld i Hamar kulturhus og treretters festmiddag i kulturhuset. Fredag 20. – dagen da Köhn fylte 67 år – var det seminarer om formiddagen, fakkeltog fra Domkirken og festgudstjeneste i Hamardomen.

Øystein Ingar Larsen har vært biskop i Sør-Hålogaland siden 1992. Han var sokneprest i Furuset i Oslo da han ble utnevnt til biskop. Tidligere hadde han vært kapellan i Høybråten menighet, studentprest og stiftskapellan i Oslo.

I løpet av høsten har biskop Øystein vært på avskjedsbesøk og feiret gudstjeneste i alle prostier i Sør-Hålogaland. Denne runden ble avsluttet helgen 21.–22. oktober i Bodø. Da var det middag for inviterte gjester lørdag og familiemesse i Bodø domkirke søndag.

13. oktober

Kirkemøtet fikk mer myndighet

Kirkemøtet fikk i statsråd 13. oktober myndighet til å godkjenne alle de gudstjenstlige bøker, noe som inkluderer både salmebok, tekstbok og bøkene med liturgiene for de kirkelige handlingene.

I Grunnloven er myndigheten til å «anordne» alt offentlig gudstjenesteliv i Den norske kirke tillagt Kongen (§16). Ved kgl. res. av 26. oktober 1990 ble det delegert til Kirkemøtet å «fastsette liturgier til bruk i Den norske kirke, fastsette tekstrekker for Den norske kirke og fastsette særskilte pretekster for enkelte gudstjenestedager i det enkelte kirkeår.» Den delegasjon som nå er blitt foretatt i kirkelig statsråd, nemlig at Kirkemøtet «i medhold av Grunnloven § 16 bemyndiges til å godkjenne alle gudstjenestlige bøker i Den norske kirke», fullfører myndighetsoverføringen for liturgier og gudstjenesteliv fra 1990.

«Dette betyr at myndigheten i forbindelse med gudstjenestelivet i Den norske kirke legges til

kirkens øverste representative organ. Dette er noe vi har ventet på lenge, og det er gledelig at det nå skjer,» sa Kirkerådets direktør Jens-Petter Johnsen i en kommentar.

I praksis innebærer dette at alle liturgiske bøker som den pågående reformen av gudstjenestelivet etter hvert vil resultere i, kommer til å få sin endelige godkjenning av Kirkemøtet.

24. oktober

Kyrkjeleg støtte til forbod mot atomvåpen

Generalsekretær i Mellomkyrkjeleg råd for Den norske kyrkja, Olav Fykse Tveit, var blant innleiarane då ei rekkje norske organisasjonar lanserte kampanjen «Forbod mot atomvåpen» på FN-dagen 24. oktober. Underskrivarane bed norske styresmakter arbeide for ein internasjonal konvensjon mot kjernevåpen.

På lanseringa forklarte generalsekretær Fykse Tveit kvifor kyrkja har eit sterkt engasjement i atomvåpensaka. Han var opptatt av at atomvåpen er uttrykk for ei forståing av tryggleik som høyrer den kalde krigen til. I røynda er ingen trygge så lenge andre kjenner seg truga: «Som kyrkje er vi forplikta til å ta avstand frå alt som trugar skaparverket. Det har vore det viktigaste perspektivet gjennom kyrkjene si årelange kamp mot atomvåpen. I staden for å ruste seg til tryggleik må ein byggje tillit og minske kjensla av at rusting er naudsynt,» sa Fykse Tveit.

Bak kampanjen står Den norske Pugwash-komiteen, Leger mot atomvåpen og Nei til atomvåpen. Bakgrunnen er at det internasjonale avtaleverket om nedrusting og ikkjespreading for tida er under sterkt press. Derfor er det viktig å sette arbeidet med ein konvensjon mot atomvåpen på dagsordenen i FN og i andre internasjonale fora.

27. oktober

Norsk luthersk-luthersk avtale

Den Evangelisk Lutherske Frikirke og Den norske kirke har forhandlet ferdig en samarbeidsavtale. De to største lutherske kirkesamfunnene i landet vil stå sammen om å utføre kirkens oppdrag og tjeneste. Avtalen har fått tittelen «Én tro – sammen som lutherske kirker i Norge». Den slår fast at de to kirkene anerkjenner hverandre fullt ut, også når det gjelder den ordinerte prestedtjenesten, pastortjenesten og tilsynstjenesten (biskopfunksjonen). De vil fortsatt være to ulike kirker med felles læregrunnlag, men med hver sin kirkeordning. I avtalen ønskes medlemmer av begge kirker velkommen til å delta i hverandres gudstjenestefellesskap. Prester/pastorer fra kirkesamfunnene kan gjøre tjeneste sammen, og leilighetsvis gjøre tjeneste i den andre kirken. Der det er naturlig, kan det legges opp til ulike former for samarbeid, både på lokalt, regionalt og nasjonalt plan.

Den Evangelisk Lutherske Frikirke og Den norske kirke har hatt nær kontakt i mange år, blant annet gjennom fellesskapet i Nasjonalkomiteen for Det lutherske verdensforbund (LVF).

Frikirken ble assosiert medlem i LVF i 1997 og fullt medlem i 2005. Den norske kirke var med blant grunnleggerne av LVF i 1947. Også på lokalt plan og i Norges Kristne Råd har det vært mange former for samarbeid. Før avtalen er gyldig, må den godkjennes av kirkesamfunnenes styrende organer.

6. november

Retten til å tro uansett uttrykksevne

«Ikke alt som er vesentlig i livet kan og skal reguleres, men reguleringen skal gi rom for at det vesentlige i livet kan ivaretas,» sa Geir Sverre Braut, assisterende direktør i Helsetilsynet, på

en nasjonal fagkonferanse om tros- og livssynsfrihet for mennesker med utviklingshemming eller nedsatt kommunikasjonsevne i Oslo.

Det er ikke lovverket som legger hindringer i veien når noen ikke får muligheten til å praktisere sin tro. Braut gjennomgikk norsk sosial- og helserett og internasjonalt lovverk som angår saken. Han trakk blant annet fram Den europeiske menneskerettskonvensjonen art. 9, og FNs standardregler for mennesker med funksjonshemminger.

Konferansen som samlet hele 250 deltakere, var et bredt samarbeidsprosjekt. Kirkerådet var arrangør sammen med Sosial- og helsedirektoratet, Kommunenes sentralforbund, Funksjonshemmedes fellesforbund, Fylkesmannen i Østfold, Samarbeidsforumet for funksjonshemmedes organisasjoner, Stiftelsen SOR, Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Nye Norges Kristne Råd og Frikirkelig studieforbund.

«Målgruppen for konferansen har først og fremst vært ledere som kan sette temaet på dagsordenen i sine respektive sammenhenger,» fortalte spesialprest Tor Ivar Torgauten. Han har vært drivkraften bak konferansen.

29. november

Kirketekstiler fra Bodø utstilt i Finland

En større tekstilutstilling hvor bl.a. bispekåpen fra Sør-Hålogaland bispedømme og andre kirketekstiler fra Rønvik kirke i Bodø stod i november utstilt i Husflidsmuseet i Jyväskylä i Finland. Jyväskylä ligger ved nordenden av sjøen Päijänne, 280 km nord for Helsingfors. Byen har i lang tid vært et sentrum for den finskspråklige kulturen og har av den grunn fått kallenavnet Finlands Athen.

Det var tekstilkunstneren Ann Rasmussen som ble invitert til å stille ut tekstilkunst som hun har laget til kirker i Norge. Utstillingen fant sted i forbindelse med Kirketekstiluken som Den evangelisk-lutherske kirken i Finland arrangerte, hvor det ble satt fokus på forholdene for kirketekstilkunsten i nabolandene og hvor nordiske gjester var invitert til å delta med foredrag og utstilling.

Kirketekstilene fra Bodø fikk stor oppmerksomhet. Det var en glad og takknemlig tekstilkunstner som kunne fortelle om arbeidene hun hadde stilt ut, under en markeringen i museet i forbindelse med Kirketekstiluken.

Fra Norge deltok i tillegg Elin Vangen og Inger Johanne Lindahl fra Sør-Hålogaland bispedømmekontor i Bodø, og Den norske kirkes rådgiver i saker som gjelder kirketekstiler, Turid Lundby fra Kirkerådet i Oslo.

17. desember

Solveig Fiske ny biskop i Hamar

Solveig Fiske ble vigslet til biskop i Hamar bispedømme i Hamar domkirke søndag 17. desember. Hans Majestet Kongen var til stede under høytideligheten. Bispemøtets preses Olav Skjevesland forestod vigslingen, og ved gudstjenester deltok valgte ledere i Den norske kirke, andre norske biskoper og biskoper fra søsterkirker. Også andre kirkesamfunn var representert. «Jeg vil arbeide for at kirken skal være en åpen og raus kirke for alle. Jeg vil representere en kirke som ikke fraskriver noen troen,» sa Solveig Fiske da hun ble utnevnt i statsråd 13. oktober. Det var fjerde gang en kvinne er blitt utnevnt til biskop i Den norske kirke. Solveig Fiske etterfølger nå den første av dem, Rosemarie Köhn, som har vært biskop siden 1993. Solveig Fiske kommer opprinnelig fra Frei på Nordmøre. Hun har hatt sin prestedtjeneste som kapellan i Elverum og sokneprest i Løten. Hun har vært leder av Norsk kvinnelig teologforening, og har vært engasjert av kvinners situasjon i kirke og samfunn, også i internasjonal sammenheng.

Utnevnelsen av Solveig Fiske hadde godt grunnlag i den kirkelige avstemningen. Hun fikk god oppslutning blant annet fra menighetsrådene i Hamar bispedømme. I tillegg foreslo Kirkerådet henne på førsteplass. Samtidig hadde hun stor støtte blant biskopene.